

Tegevuste detailne kirjeldus perioodil 01.01.2023–31.12.2024

Tegevus 2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine

Alategevus 2.1.1. Teenuste kvaliteedi edendamine ja kohaliku omavalitsuse üksuste võimestamine hoolekandeline abi korraldamisel

Kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV) toetamiseks elluviidavad tegevused Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) KOV-i nõustamistalituses jaotuvad kahe suurema tegevuse alla: nõustamistegevused ja arendustegevused. Nõustamistegevused on: KOV-ide ja teenuseosutajate strateegiline, rakenduslik ja juhtumipõhine nõustamine. Arendustegevused on: sise- ja välispraktika kogumine, sotsiaalteenuste miinimumstandardite väljatöötamine, juhendmaterjalide koostamine ja uuendamine, nõustamine sotsiaalteenuste arendamisel, poliitikakujundamise ettepanekute tegemine sh hooldereformi mõju hindamiseks kokkulepitud andmete kogumine ja analüüsimine ning sotsiaalkaitsealase info kättesaadavaks tegemine. Kõikide valdkondade tegevuste tulemid on suunatud neljale tasandile – inimene, KOV, teenuseosutaja ja riik. Tegevus soodustab organisatsioonide koordineeritud infovahetust ja omavahelist koostööd sotsiaalhoolekandeline abi meetmete kvaliteetsel ja ühtlasemal pakkumisel ning koondab ja avalikustab olulise info SKA kodulehel.

Sekkumiste tulemusena on KOV-id ja teenuseosutajad võimekamad ning hoolekandeline abi korraldus on üle Eesti ühetaolisem. Aastatel 2023–2024 on suurendatud tähelepanu all Kagu-Eesti piirkond, kus viiakse läbi arenguprogramm, mis annab sisendi ka Sotsiaalministeeriumi korraldatavale avatud taotlusvooru tingimuste välja töötamisele. Sellest tulenevalt paranevad teenuste kvaliteet, täisealiste abivajajate juurdepääs teenustele ning abivajavate inimeste ja neid hooldavate lähedaste toimetulek, sh osalemine tööturul jms.

Sotsiaalteenuste kvaliteedi parandamiseks ja sotsiaalvaldkonna töötajate teadmiste laiendamiseks korraldatakse koolitusi, arutelusid, infopäevi ja erialaseminare. Tegevused keskenduvad muu hulgas hooldereformi rakendamisele.

Sotsiaalministeeriumi tellimusel valmisid 2023. aasta esimeses pooles SA-I Poliitikauuringute Keskus Praxis abi- ja toetusvajaduse hindamisvahendi analüüs ning hoolduskoormuse hindamise metoodika ja hindamisvahend. Selleks, et tagada ühtne ja kvaliteetne abi- ja toetusvajaduse hindamise tase üle Eesti ning võimestada KOV-ide töötajaid hoolekandeline abi korraldamisel, on vaja neid koolitada hindamisvahendeid kasutama ja anda neile vajaduse korral individuaalset tuge.

Vajadus tõhustada ja parandada järelevalvet sotsiaalteenuste osutamise ja kvaliteedi üle toob kaasa sotsiaalteenuste järelevalve põhimõtete ja metoodika uuendamise SKA-s. Selleks koolitatakse Sotsiaalkindlustusameti järelevalvet tegevaid ametnikke ja järelevalvega seotud ametnikke.

Järelevalvesüsteemi tõhustamiseks kaasajastatakse sotsiaalteenuste kvaliteedijuhised, toetatakse nende juhiste järgmist ja luuakse ohuproгноosi mudelid sotsiaalteenustele. Ohuproгноosi mudel võimaldab välja selgitada need teenuseosutajad, kelle puhul on kõige suurem oht, et teenuse osutamisel ei järgita õiguspärasust. Ohuproгноos peab olema

valdkonna või teenuse spetsiifiline. Sotsiaalkindlustusamet hangib oma ülesannete täitmiseks teaduspõhise ohuprognoosi saamiseks välispartneri. Väljatöötamist vajavad kaks erineva teenuse ohuprognoosi: üldhooldusteenuse osutajate ohuprognoos ning KOV sotsiaaltöö (abivajaduse hindamine ja teenusele suunamine) ohuprognoos.

Tabel 1

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Koolitused, seminarid, infopäevad (SKA ja SoM)	2023–2027	01.01.2023– 31.12.2024
2	Sotsiaalteenuste juhendite uuendamine, miinimumstandardite väljatöötamine (SKA)	2023–2027	01.01.2023– 31.12.2024
3	Sotsiaalteenuste järelevalve põhimõtete ja metoodikate uuendamine (SKA)	2023–2027	01.01.2023– 31.12.2024
4	KOV-ide ja teenuseosutajate strateegiline, rakenduslik ja juhtumipõhine nõustamine (SKA)	2024–2027	01.01.2024– 31.12.2024
5	Hoolekandevalase praktika seire, analüüs ja ettepanekute koondamine (SKA)	2024–2027	01.01.2024– 31.12.2024
6	Hoolekandevalase info kättesaadavuse tagamine (SKA)	2024–2027	01.01.2024– 31.12.2024

Tabel 2

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuska va aastal 2023	Sihttase tegevuska va aastal 2024	Sihtta se (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Koolitatute arv	0	200	800	
	Kaasajastatud sotsiaalteenuste kvaliteedijuhiste arv	0	2	10	2024.a üldhooldusteenus ja koduteenus
	Hoolekandevalase praktika seire, analüüs ja ettepanekud		1	4	Esitatakse aastapõhised kokkuvõtted KOVide ja TODE praktikatest, vajadusel tuuakse välja ettepanekud muudatusteks
	Valminud ohuproгноosimudelite arv	0	2	2	Üldhooldusteenusele (teenusosutaja ohuproгноos), KOV sotsiaaltöö (abivajaduse hindamine, teenusele suunamine)
	Rakendatud piirkondlike arenguprogrammide arv	0	1	1	Kagu-Eesti 11 KOVi kaasatud
	Kaasajastatud sotsiaalteenuste juhendite arv	0	6	10	2024.a valmib eluruumi tagamise, koduteenuse, üldhooldusteenuse, isikliku abistaja teenuse, tugiisiku teenuse ja täisealise isiku hoolduse juhendjuhend
	Uuendatud sotsiaalteenuste järelevalve põhimõtted ja meetodika	0	1	1	2024. a esimene versioon ja uuendamine toimub edaspidi jooksvalt vastavalt vajadusele

Alategevus 2.1.2. Vabatahtliku tegevuse soodustamine hoolekandes

2023. aastal analüüsitakse TAT „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ raames sotsiaalvaldkonnaga seotud vabatahtlike tegevusi Eestis ning tuuakse välja, millised on edaspidi võimalikud korralduslikud mudelid vabatahtlike kaasamiseks hoolekandes. Detailsete tegevuste planeerimine toimub 2024. aasta esimeses kvartalis.

Tabel 3

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Vabatahtlike kaasamise edasiste tegevuste planeerimine lähtuvalt valminud analüüsist (SoM)	2023–2024	01.11.2023–31.03.2024

Alategevus 2.1.3. Kuulmislangusega inimestele tõlketeenuste pakkumine

Kuulmislangusega inimeste põhiprobleemiks Eestis on kommunikatsiooniraskused. Sellega kaasneb sotsiaalne isoleeritus nn kuuljate maailmast, tekivad raskused nii üld- kui ka kutsehariduse omandamisel, tööhõives, igapäevaprobleemide lahendamisel, suhtlemisel ühiskonna ja pereliikmetega jne. Seeläbi mõjutab kuulmispuue inimese üldist toimetulekut, tema elukvaliteeti ja isiklikku arengut. Eesti viipekeel on Eesti kurtide poolt kasutatav iseseisev visuaal-motoorne keel, mis Eesti Vabariigi põhiseaduse kohaselt on eesti keele kui riigikeele koostisosa.

Takistused tõlketeenuste kättesaadavuses puudutavad enamasti kuulmislangusega isikuid, ennekõike kurte ja vaegkuuljaid, aga ka vaegkuuljatest kuulmisimplantaadi kasutajaid, samuti kuulmispuudega inimese lähedasi ja nendega iga päev kokkupuutuvaid inimesi (sh tööandjaid).

TAT-st pakutakse SKA korraldatuna kuulmislangusega isikutele kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust. SKA kaudu korraldatavad tõlketeenused parandavad kuulmislangusega inimeste toimetulekut, sest tagatud on regionaalselt ühetaoliselt kättesaadav ja kvaliteetne tõlketeenus, mida pakutakse teadmiste ja oskustega viipekeele- ja kirjutustõlkide vahendusel.

Kaugtõlketeenuse puhul tõlgib eesti viipekeele tõlk sidevahendeid kasutades olukorras, kus tõlk ja/või kliendid asuvad eri paikades. Kaugtõlketeenust pakutakse kaugtõlketeenuse äpi vahendusel. See võimaldab kahepoolset suhtlust ehk kurt saab võtta äpi vahendusel ühendust kuuljaga ning samuti võtta vastu kuulja algatatud kõnesid. SKA poolt kaugtõlketeenuse korraldamiseks äpi kasutusele võtmisel on loodud ka kõne ette broneerimise võimalus.

Kirjutustõlketeenus on suuliselt esitatava teksti samaaegne väljendamine kirjalikus vormis, markeerides ka mitteverbaalset olulist taustainformatsiooni: kes räägib, kuidas räägib, missugused helid veel ruumis kuuldavad on jmt. Kirjutustõlge on mõeldud eelkõige vaegkuuljatele, kelle jaoks teeb kirjutustõlk kuuldava teksti kirjalikuks tekstiks, mida on võimalik ekraanilt kohe lugeda.

Kaug- ja kirjutustõlke teenuse sihtrühma kuuluvad kuulmislangusega inimesed, mis tähendab, et teenuse saajale on määratud kas kuulmispuue või kuulmispuue esineb ühe puudeliigina liitpuude koosseisus või vähenenud töövõime või eriarsti poolt väljastatud kuulmislanguse tõend (mõõduka, tugeva või sügava kuulmislanguse esinemise kohta).

Lisaks korraldatakse nii partnerorganisatsioonidele kui klientidele teavitustegevusi teenuse arendamise ja osutamise kohta.

Tabel 4

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Viipekeele kaugtõlketeenuse ja kirjutustõlketeenuse pakkumine (SKA)	2023-2024	01.12.2023–31.12.2024

Tabel 5

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2023	Sihttase tegevuskava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Viipekeele kaugtõlketeenust ja kirjutustõlketeenust saanud kuulmislangusega inimeste arv	0	200	200	Tegevused lõppevad 2024. aasta lõpuga

Alategevus 2.1.4. Teavitustegevused sihtrühmadele

Viiakse ellu teavitustegevusi, näiteks luuakse omasteholdajatele info kättesaadavaks tegemiseks veebilahendus ning korraldatakse infoseminare ja meediakampaaniaid hoolekande sihtrühma kuuluvatele inimestele ja organisatsioonidele.

Tulenevalt vajadusest pakkuda hoolduskoormusega inimestele senisest suuremat tuge, kaasab Sotsiaalministeerium TAT partnerina Eesti Puuetega Inimeste Koja (edaspidi EPIKoda), kelle roll on välja arendada hoolduskoormusega inimestele üle-eestiline veebilahendus. Veebilahendusest kujuneb virtuaalne kompetentsikeskus, mille eesmärk on jagada asjakohast infot, suurendada teadlikkust ja anda tuge reaajas (uudised, info- ja juhendmaterjalid, ülevaated jm toetav info) hoolduskoormusega inimestele, spetsialistidele (sh KOV-i töötajad, valdkonna töötajad) ja teistele valdkonnaga seotud või huvitatud osapooltele (sh teenuseosutajad). Loodav platvorm aitab kaasa ka hoolduskoormusega inimeste koondumisele ja võrgustumisele, mis toetab praegu Eestis puudu oleva hoolduskoormusega inimeste huvikaitse võrgustiku teket.

Tulenevalt vajadusest jagada häid kogemusi ja praktikat ning soodustada KOV-ide, teenuseosutajate, huvikaitseorganisatsioonide ja hoolduskoormusega inimeste suhtlust, koostööd ja võrgustumist, planeerib Sotsiaalministeerium hoolduskoormusega inimeste abistamisvõimalusi puudutavaid teavitustegevusi nii KOV-idele kui ka teenuseosutajatele.

2023. aasta suvel alustatakse üldhooldusteenuse reformi kommunikatsioonitegevuse elluviimisega. Eesmärk on teavitustegevustega soodustada kodus elamist toetavate teenuste eelistamist ööpäevaringsetele teenustele. Teavitustegevus moodustab loogilise terviku TAT partneri EPIKoja loodava veebilahendusega, mille valmimine 2023. aasta lõpus on kommunikatsiooni järgmine etapp. Kommunikatsioonitegevustega on vaja alustada juba

varem, kuna 1. juulil 2023. a jõustuvad olulised muudatused, mis mõjutavad üldhooldusteenuse kättesaadavust.

Tabel 6

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Hoolduskoormusega inimestele veebilahenduse loomine ning sellega seotud sisulised ja tehnilised arendustegevused (EPIKoda)	2023–2025	01.06.2023–31.12.2024
2	Veebilahenduse kaudu hoolduskoormusega inimeste toetamine (EPIKoda)	2024–2025	01.06.2024–31.12.2024
3	Hoolduskoormusega inimeste abi- ja toetuvajaduse hindamise ning igapäevase toimetuleku tagamiseks osutatavate teenuste korraldamise, sealhulgas erihoolekandeteenuste jätkusuutlikkuse, kvaliteedi ja kättesaadavuse tagamisega seotud teavitustegevused erinevatele sihtgruppidele (SoM)	2024–2027	01.10.2024–31.12.2024
4	Üldhooldusteenuse reformi kommunikatsioonitegevused (SoM)	2023	01.04.2023–31.12.2023

Tabel 7

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus-kava aastal 2023	Sihttase tegevus-kava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Valminud veebilahendus omastehooldajatele info jagamiseks	0	1	1	Näitaja ei panusta rakenduskava näitajasse
	Veebilahenduse külastuste arv	0	5 000	15 000	

	Üle-eestiliste meediakampaaniate arv	1	1	1	
	Infoseminaride arv	1	1	1	

Alategevus 2.1.5. Pädevuse tõstmine dementsussündroomiga inimestega töötamisel

Sotsiaalvaldkonna töötajatele ja vahetult teenust osutavatele isikutele korraldatakse nende pädevust suurendavaid täienduskoolitusi töötamiseks dementsuse diagnoosiga inimestega. Dementsussündroomi käsitlevate koolituste raames koolitatakse esmalt hooldusasutuste sisekoolitajaid, kes on edaspidi oma asutuse töötajate koolitajateks. Asutuste sisekoolitused võimaldavad kiiremini reageerida kaadri volavuse tingimustes ja anda edasi teadmisi ja oskusi dementsuse teemal ka uutele töötajatele ning seeläbi suudab hoolekandeesutus osutada kvaliteetsemat teenust.

Koolitusprogrammi eesmärk on, et programmi läbinud sisekoolitaja oskab hoolekandeesutuses dementsuseteemalisi sisekoolitusi läbi viia ja omab teadmisi, kuidas hoolekandeesutustes dementsuse valdkonnas kvaliteetset ning jätkusuutlikku teenust pakkuda. 2024. aasta koolitusprogrammi on oodatud osalema 14 sotsiaalvaldkonna asutust, igast asutusest juht ja valdkonnajuht.

Sotsiaalvaldkonna töötajate dementsuse alase kvalifikatsiooni hoidmiseks ja arendamiseks korraldatakse koolitusi, võrgustikukohtumisi, arutelusid, erialapõhiseid teemapäevi (hooldajatele, tegevusjuhendajatele, sotsiaaltöötajatele, jne). Lisaks antakse välja temaatiline ajakirja Sotsiaaltöö erinumber, mida saavad kasutada nii asutuste sisekoolitajad kui ka kõrgkoolid täiendava õppematerjalina.

Koolitusprogrammiga paralleelselt pakub programmis osalevatele asutustele mentorlust. Mentorlusprogrammi eesmärk on toetada dementsusega inimeste teenuseosutajaid dementsusega seotud küsimuste lahendamisel ja koolitusmoodulites õpitu rakendamisel.

Tabel 8

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Sotsiaalvaldkonna töötajate ja teenusepakkujate dementsuse teemaline koolitusprogramm (TAI).	2024–2025	01.01.2024–31.12.2024
2	Sotsiaalvaldkonna töötajate ja teenusepakkujate kvalifikatsiooni hoidmise ja arendamistegevused (TAI).	2024–2025	01.01.2024–31.12.2024
3	Koolitusprogrammis osalevatele asutustele mentorlusega seotud tegevused (TAI)	2024–2025	01.01.2024–31.12.2024

Tabel 9

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2023	Sihttase tegevuskava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljund-näitaja	Koolitusel osalenud inimeste arv	0	28	56	TAI dementsuseteemaline koolitus (2024.a 28 ja 2025.a 28)
	Tugivõrgustikuga liitunud uute inimeste arv	0	25	50	TAI võrgustikukohtumised ja erialaseminarid (sh suvekool)
	Mentorlusprogrammis osalenud asutuste arv	0	10	20	TAI ja DKK ühine mentorlusprogramm (2024.a 10 asutust ja 2025.a 10 asutust)

Alategevus 2.1.6 Erihoolekandeteenuse kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine

Erihoolekandeteenused on mõeldud raske, sügava või püsiva kuluga psüühikahäirega inimeste toimetuleku toetamiseks. Psüühikahäirete all mõistame nii kaasasündinud intellektipuudeid, kui elu jooksul avaldunud või tekkinud psüühikahäireid. Oma vaimse tervise olukorra tõttu vajavad need inimesed igapäevaelus tegevusjuhendaja tuge, nõustamist ja abi, vahel ka järelevalvet. Erihoolekandeteenuste eesmärk on toetada inimest nii, et ta võimalikult palju saaks iseseisvalt toime tulla ja igapäevaelu tegevustesse panustada, kõrvalabi ja juhendamist pakutakse vajaduse järgi.

Institutsionaalsed erihooldekodud, kus elab koos palju inimesi, kes ei kuulu ümbritsevasse kogukonda, ei paku psüühikahäirega inimestele piisavalt võrdseid võimalusi eneseteostuseks ega kaasaegseid elamistingimusi.

Erihoolekandeteenuste kättesaadavuse parandamiseks ja deinstitutionaliseerimise põhimõtetele paremaks vastamiseks koostatakse erihooldekandeesutuste reorganiseerimiskava. Seni reorganiseerimata jäänud institutsionaalsete (ühes hoones üle 30 teenuskoha) erihooldekandeesutuste reorganiseerimiskava on sisendiks Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusmeetme tingimuste välja töötamisel. Reorganiseerimiskava koostamisel lähtutakse deinstitutionaliseerimise (DI) põhimõtetest ning psüühikahäiretega inimeste elukorraldamist toetavatest säästva elukeskkonna põhimõtetest.

Tabel 10

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Erihoolekandeesutuste üleriigilise reorganiseerimiskava loomine	2024	01.01.2024–31.12.2024

Tabel 11

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava	Sihttase tegevuskava	Sihttase (2027)	Selgitus
---------	-----------------	----------------------	----------------------	-----------------	----------

		aastal 2023	aastal 2024		
Väljundnäitaja	Erihoolekandeesutuste üleriigilise reorganiseerimiskava koostamine		1	1	Näitaja ei panusta rakenduskava näitajasse

Tegevus 2.2. Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas

Alategevus 2.2.1. Uuenduslike lahenduste kasutuselevõtu toetamine sotsiaalvaldkonnas

Tegevuse raames analüüsitakse, milliseid meetmeid oleks vaja Eestis rakendada ning millist tuge oleks vaja uuenduslike ja kasutajasõbralike lahenduste kasutuselevõtuks, et teenused muutuksid inimesekesksemaks, sealhulgas võimaldaksid hooldusvajadusega inimestel võimalikult kaua oma kodus ise hakkama saada ja avaldaksid positiivset mõju ka hoolduskoormusega inimestele.

Tegevustega toetatakse valdkonna innovatsioonivõimet ja soodustatakse senisest enamate uuenduslike lahenduste, sealhulgas teenuste ja abitehnoloogiate kasutusele võtmist (sh KOV-ide poolt). Uuenduslike lahenduste kasutusele võtmist sotsiaalvaldkonnas (nii riiklikud kui KOV-i teenused) rahastatakse ERF-i ja ESF-i eraldi avatud taotlusvoorude kaudu.

Tabel 12

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Analüüs/kaardistus uuenduslike teenuste kasutuselevõtuks Eestis (SoM)	2024	01.01.2024–31.12.2024

Tabel 13

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2023	Sihttase tegevuskava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Välja on töötatud ettepanekud uuenduslike lahenduste kasutuselevõtu soodustamiseks sotsiaalvaldkonnas	0	1	1	

Alategevus 2.2.2. Teenuse arendamine psüühika- ja sõltuvushäirega inimestele

2023. aastal alustatakse uue teenusemudeli arendamisega, mille sihtrühmaks on normintellektiga psüühikahäirega või intellektipuudega inimesed, kellel on sõltuvus alkoholist,

narkootilistest ainetest, ravimitest vm sõltuvust põhjustavatest ainetest ja kes kasutavad erihoolekandeteenuseid¹ või üldhooldusteenust. Teenusemudeli katsetamisega alustatakse 2025. aastal.

Tabel 14

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Uue teenusemudeli arendamine (SoM)	2024–2026	01.09.2024– 31.12.2024

Tabel 15

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2023	Sihttase tegevuskava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Teenust saanud inimeste arv	0	0	100	

Alategevus 2.2.3. Toetatud otsuse süsteemi väljatöötamine ja rakendamine

Vastavalt ÜRO puuetega inimeste õiguste komiteelt saadud soovitudele alustatakse tegevustega, mis võimaldaksid Eestil üle minna toetatud otsuse mudeli kasutamisele. Eestis kehtib asendusotsuse mudel, mis tähendab, et juhul, kui inimene ei suuda vaimse tervise seisundi tõttu kehtvalt oma tegudest aru saada või neid juhtida, piiratakse osaliselt või täielikult iseseisvate otsuste tegemist, määratakse talle eestkostja ja otsuseid teeb inimese asemel eestkostja.

Toetatud otsuse süsteemi rakendamine kaasaks vaimse tervise häirega inimese enda elukorralduse kohta otsuste tegemisse ning võimaldaks Eestil loobuda puuetega inimeste õiguste konventsioonile lisatud deklaratsioonist. Toetatud otsuse süsteem eelneks kohtu poolt määratavale eestkostele või oleks alternatiivne võimalus – inimesele ei määrata eestkostjat, vaid teda abistavad otsuste tegemisel usaldusväärsed isikud või nende võrgustik.

Toetatud otsuse süsteemi rakendamiseks on puuetega inimeste õiguste komitee andnud konventsiooni üldkommentaaries riikidele soovitusi otsuse tegemisel toetavate meetmete kasutuselevõtuks:

- universaalne disain avalike teenuste kasutamisel,
- tugiisikud,
- keskkonna kohandused.

Tabel 16

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
--------	---------	--	--

¹ 2021. aasta seisuga on 3–8%-l (s.o 175–467 inimest) erihoolekandeteenuseid kasutavatest inimestest (keda on 5847) alkoholi tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäired kaasuva diagnoosina.

1	Toetatud otsuse kontseptsiooni loomine (SoM)	2024–2025	01.11.2024–31.12.2024
2	Toetatud otsuse tegevuste katsetamise ettevalmistamine (teadlikkuse suurendamine toetatud otsuse vajadusest, avalike teenuste disain lihtsasse keelde) (SoM)	2024–2027	01.10.2024–31.12.2024

Tabel 17

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevuskava aastal 2023	Sihttase tegevuskava aastal 2024	Sihttase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Toetatud otsuse kontseptsioon on loodud		1	1	
	Toetatud otsuse süsteemi katsetamises osalenud inimeste arv	0	0	100	

Alategevus 2.2.4. Inimesekeskse teenuse korraldamise arendamine

2023. aastal jätkatakse eelmisel toetusperioodil alustatud inimesekeskse koordinatsioonimudeli rakendamist ning katsetatakse tegevusi maakondlikul tasandil. RTK korraldatavas avatud taotlusvoorus saavad rahastust juba varem koordinatsioonivõrgustiku loonud KOV-id, kes on valmis väljatöötatud mudelit maakondlikult rakendada, v.a Tartu ja Pärnu, millele maakonnanõue ei kehti (neile kehtib lisapartnerite kaasamise nõue). Harjumaale, sh Tallinnale kohaldatakse teistsugust lähenemisviisi, mille väljatöötamisega alustatakse 2023. aastal TAT-st „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ ja mille elluviimist jätkatakse käesolevast TAT-st. Täpsem tegevuskava toetusmeetme elluviimiseks selgub 2024. aastal. Valdkondadeülese koordinatsiooniga võimaldatakse kompleksse abivajadusega inimestel saada vajalikku abi õigel ajal ning inimesed tulevad kodus keskkonnas võimalikult kaua toime. Käesoleva TAT raames toimub RTK korraldatavas taotluste menetluses ekspertnõustamine ning hiljem toetust saanud projektide sisuline nõustamine ja toetamine tegevuste elluviimisel. Toetuse saajatega korraldatakse sisulise arutelu kohtumisi ja seminare inimesekeskse koordinatsioonimudeli rakendamiseks ja arendamiseks. Viiakse ellu tegevusi, mis toetavad üleriigilise valdkondade vahelise koordinatsioonimudeli väljatöötamist ning kokku leppimist piirkondades. Valminud on praktiline tööjuhend, kuidas tagada piirkondades piisav juhtimiskorraldus ja osapoolte vaheline koordinatsioon. Valmisolek koordinatsioonimudeli rakendamiseks üle Eesti on olemas alates 2026. aastast.

Inimese abivajaduse hindamisel kogutud andmed ei ole standardiseeritud ja võimaldavad laia tõlgendamist. Selleks, et tagada üksteise mõistmine, rakendatakse rahvusvahelist funktsioneerimisvõime klassifikatsiooni (RFK). RFK kontseptsioon põhineb biopsühhosotsiaalsel mudelil, mis võimaldab terviklikult mõista inimese funktsioneerimisvõimet kui dünaamilist seisundit, võttes arvesse terviseseisundit ning individuaalsete ja keskkonnategurite mõju. Selleks, et tagada RFK kasutamine, jätkatakse sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna spetsialistide koolitamist. Täiendavalt töötatakse välja ja käivitatakse mentorlussüsteem, mis toetab RFK rakendamist.

Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonnas kasutatakse inimese funktsioneerimisvõime hindamisel erinevaid teste ja küsimustikke. Selleks, et tagada hindamistulemustest ühtne arusaam, seostatakse tulemused RFK-ga. Esimeses etapis kaardistatakse testid/hindamisvahendid ning valitakse välja need, mida valdkonnas enim kasutatakse. Järgmises etapis seostatakse valdkonnas enim kasutatava hindamisvahendi/testi tulemused RFK-ga. Tegevuste elluviimisel on TAT partneriks Tervise Arengu Instituut.

Selleks, et kavandatavad meetmed ja poliitikavalikud vastaksid dementsusega inimeste tegelikele vajadustele, on kavas perioodil 2024–2025 teha dementsusega inimeste vajaduste uuring.

Tabel 18

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
1	Tegevused inimesekeskse koordinatsioonimudeli rakendamiseks (SoM)		
1.1	RTK korraldatud koordinatsioonimudeli avatud taotlusvoorus taotluste menetluses osalemine ja tegevuste elluviimisel toetust saanud projektide sisuline toetamine	2023–2025	31.03.2023–31.12.2024
1.2	Harjumaale, sh Tallinnale sobiva lahenduse ja toetusmeetme väljatöötamine	2024	01.01.2024–31.12.2024
2	RFK arendustegevused (TAI)		
2.1	Koolitused	2023–2026	01.12.2023–31.12.2024
2.2	Mentorlussüsteemi loomine	2023–2025	01.09.2023–31.12.2024
2.3	Enim kasutatud hindamisvahendite/testide kasutuselevõtt ja seostamine RFK-ga	2023–2025	01.09.2023–31.12.2024
3	Sihtrühma uuring (kodus elavate dementsusega inimeste vajadused) (SoM)	2024–2025	01.04.2024–31.12.2024
4	Rahvusvahelisele ja KOVide tänasele praktikale tuginev alusanalüüs hoolduskoormusega inimestega seotud õiguslike muudatuste tegemiseks.	2024–2025	01.10.2024–31.12.2024

Jrk nr	Tegevus	Tegevuse üldajaraam (näidatakse periood, mille jooksul nimetatud tegevust programmi ajal ellu viia planeeritakse)	Tegevuse algus- ja lõppkuupäev kirjeldatud perioodil 2023–2024
5	Elanikkonna tegevuspiirangute kordusuuring	2024-2025	01.11.2024–31.12.2024

Tabel 19

Näitaja	Näitaja nimetus	Sihttase tegevus- kava aastal 2023	Sihttase tegevus- kava aastal 2024	Siht- tase (2027)	Selgitus
Väljundnäitaja	Koolitatute arv	0	120	690	RFK koolitus 2023 – 0, 2024 –120 , 2025 – 285, 2026 – 285 koolitatut.
	Analüüs hoolduskoor musega inimestega seotud õiguslike muudatuste tegemiseks	0	0	1	